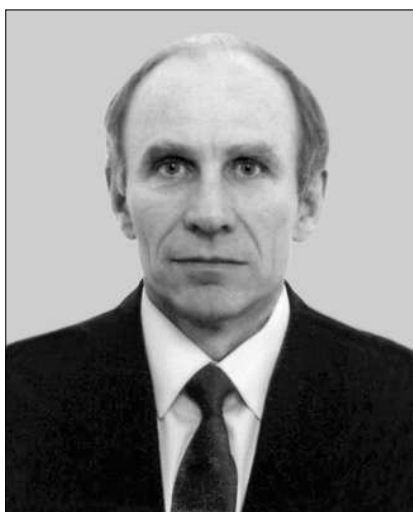

**ЛЕОНІД МИХАЙЛОВИЧ СТЕПАНЮК
(до 60-річчя від дня народження)**

22 грудня 2015 р. виповнилося 60 років від дня народження і 35 років науково-організаційної діяльності відомого вченого у галузі геохронології докембрію Українського щита, члена-кореспондента НАН України, доктора геологічних наук, професора, заступника директора Інституту геохімії, мінералогії та рудоутворення ім. М.П. Семененка НАН України Леоніда Михайловича Степанюка.

Л.М. Степанюк народився у 1955 р. в с. Ташки Славутського району, Хмельницької області. Його батько Михайло Іванович — вчитель математики, фізики та німецької мови, мати Марія Степанівна працювала в колгоспі. Після закінчення школи працював на деревообробному комбінаті з 1972 до 1974 р. У 1974—1976 рр. служив у армії в м. Котовськ Одеської обл. Після армії вступив до Київського державного університету ім. Т.Г. Шевченка на геологічний факультет за фахом "геологічна зйомка та пошуки родовищ корисних копалин". Після закінчення університету 1981 р. став аспірантом Інституту геохімії та фізики мінералів (ІГФМ) АН України. Захистивши кандидатську дисертацію на тему "Геохроно-

логія магматических пород кислого состава северо-западной части Мармарошского массива" у 1987 р. здобув ступінь кандидата геолого-мінералогічних наук за спеціальністю "геохімія".

У 1993—1996 рр. навчався в докторантурі ІГФМ АН України. Успішно захистив докторську дисертацію "Геохронологія докембрію західної частини Українського щита (архей-палеопротерозой)" і в 2000 р. став доктором геологічних наук.

В Інституті геохімії, мінералогії та рудоутворення (ІГМР) ім. М.П. Семененка НАН України (до 1993 р. — ІГФМ АН України) працював на посадах: молодшого наукового співробітника (1982—1988), наукового співробітника (1988—1990), ученого секретаря (1990—1993), провідного наукового співробітника (1996—2000), завідувача відділу геохімії та стратиграфії докембрію (2000—2001).

Протягом 2001—2004 рр. був провідним науковим співробітником відділу геології рудних та нерудних корисних копалин Українського державного геологорозвідувального інституту (УкрДГРІ), де організував лабораторію прецизійних та аналітичних досліджень. Цю лабораторію він очолював до 2008 р.

У 2008 р. Л.М. Степанюк повернувся до ІГМР ім. М.П. Семененка НАН України, де обійняв посаду заступника директора з наукової роботи і, за сумісництвом, завідувача відділу радіогеохронології цього ж Інституту. У 2010—2012 рр. був головою Державної експертної комісії кафедри мінералогії, геохімії та петрографії геологічного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

6 березня 2015 р. загальними зборами Президії НАН України обраний членом-кореспондентом НАН України. Він підготував трьох кандидатів геологічних наук і рішенням Ате-

таційної колегії Міністерства освіти і науки України від 30 червня 2015 р. обраний професором.

Л.М. Степанюк брав участь у міжнародному проекті "EUROBRIDGE", а також загальному проекті вчених НАН України та Фонду фундаментальних досліджень РАН — "Еволюція літосфери Українського та Балтійського щитів у ранньому докембрії". Має звання "Почесний розвідник надр" (2005), нагороджений медаллю ім. В.І. Лучицького (2004), пам'ятним знаком ім. Л.І. Лутугіна (2005), преміями ІГФМ АН України (1983, 1984), подякою Київського міського голови (2003), Почесними грамотами УкрДГРІ (2005) та Державної геологічної служби України (2007).

Л.М. Степанюк є членом бюро Національного стратиграфічного комітету (НСК) України та вченим секретарем його Докембрійської секції. Він входить до складу Міжвідомчого петрографічного комітету України, Науково-редакційної ради, Спілки геологів України, Українського мінералогічного товариства та редколегій наукових фахових періодичних видань: "Збірник наукових праць УкрДГРІ", "Мінералогічний журнал", "Пошукова та екологічна геохімія".

Основний напрям наукової діяльності Леоніда Михайловича — вивчення вікових меж формування докембрійських комплексів Українського щита (УЩ) за допомогою сучасних радіогеохронологічних методів досліджень. Радіогеохронологія — поки що єдиний надійний метод визначення віку древніх ранньодокембрійських порід, без застосування якого неможливо розвивати уявлення про ранню історію Землі, формування континентальної кори і, особливо, її найдавніших ділянок, до яких належить і УЩ. Специфіка останнього полягає не тільки в надзвичайній складності його геологічної будови, але й у великій насиченості дуже цінними корисними копалинами (U, Th, Au, W, Mo, Fe, Ti та ін.). До цього часу стратиграфічне положення гнейсових асоціацій, деяких інтрузивних комплексів УЩ і родовищ корисних копалин залишається невизначеним. Це не дозволяє реально оцінити перспективи пошуків нових родовищ, не говорячи вже про побудову еволюційних схем розвитку всіх ранньодокембрійських утворень. І лише із застосуванням комплексу сучасних радіогеохронологічних методів можна наблизитися до вирішення

цих глобальних і конкретних задач сучасної геології.

Завдяки роботам ювіляра встановлено і доведено низку цікавих і важливих наукових фактів. Наприклад, що формування земної кори західної частини УЩ тривало понад 1,5 млрд рр. шляхом додавання нових порцій речовини переважно мантійного походження. Ним визначений палеопротерозойський вік не тільки для супракрустальних порід Волинського мегаблоку, але і для північної частини Дністровсько-Бузького і Росинсько-Тікицького районів УЩ, доведений поліциклічний характер формування гранулітових комплексів з тривалістю понад 1,5 млрд рр., виділено чотири етапи прояву основного і три етапи ультраосновного магматизму в ранньому докембрії Середнього Побужжя. Ученим доведений початковий тоналіт-тронд'ємітовий склад первинних порід гранулітових комплексів, визначена роль калієвого метасоматозу як основного процесу формування ранньодокембрійських метасоматичних (лейкократові грануліти, гнейси "зеленолевадівської товщі") і ультраметаморфічних (чарнокіти) комплексів Побужжя. Визначені й обґрунтовані ним ізотопно-геохімічні характеристики і дані про час прояву геологічних процесів необхідні для геологічного картування, пошуків корисних копалин, вивчення рудних родовищ, реконструкції послідовності формування й еволюції земної кори на ранніх етапах розвитку УЩ.

Результати цих наукових досліджень ученого широко використовує НСК України для побудови Кореляційних стратиграфічних схем Українського щита, а також під час виконання Державного геологічного картування масштабу 1 : 200 000 на різних мегаблоках.

Л.М. Степанюк розробляє, вдосконалює та впроваджує в наукову практику методи ізотопних досліджень та інтерпретації радіологічних даних. У своїх дослідженнях учений широко застосовує мінералого-петрографічні, електронно-мікроскопічні та мікрозондові методи, які дозволяють цілеспрямовано обирати об'єкти датування порід та інтерпретувати одержані ізотопно-геохімічні дані. Він удосконалив методику вивчення анатомії дрібних (0,4—0,05 мм) зерен циркону, що дає можливість вивчення віку його різних генерацій у складно побудованих зональних кристалах. Останнім часом учений займається монацитохронометрією, яка дозволяє отримати більш надійні ви-

значення віку формування інтрузивно-магматичних порід УЩ. Особливо ефективний цей метод для визначення віку ураноносних метасоматитів калій-уранової формації.

Результати багаторічних плідних досліджень викладені ним у понад 180 наукових працях і монографіях. У них обґрунтовані наріжні проблеми ізотопної геохімії, вирішено питання визначення генезису, часу утворення, стратиграфічного розчленування та кореляції метаморфічних, палінгенно-анатектичних та інтрузивно-магматичних комплексів раннього докембрію Українського щита.

Як надзвичайно принциповий ерудований науковець Леонід Михайлович бере активну участь у засіданнях вчених рад, наукових конференціях та міжнародних симпозиумах. Його добре обґрунтовані критичні зауваження часто слугують дороговказом для молодих вчених у подальших геологічних дослідженнях, сприяють істотному покращенню публікацій. Рецензії та відгуки на дисертації та звіти, надані ученим, є взірцем високої кваліфікації та наукового світогляду.

Л.М. Степанюк завжди охоче допомагає своїми порадами колегам, учням та друзям у наукових і особистих питаннях. Він усебічно обдарована особистість — цікавий співрозмовник з тонким почуттям гумору, має хист учителя, будівельника, водія; наполегливість, надзвичайна працездатність і талант ученого-геохронолога здобули йому шану і повагу

співробітників численних наукових установ України.

Як заступник директора з наукової роботи в Інституті геохімії, мінералогії та рудоутворення ім. М.П. Семененка НАН України учений здійснює плідну науково-організаційну діяльність з удосконалення роботи Інституту з метою досягнення вагомих наукових результатів, поглиблення наукової співпраці з іншими науковими установами і навчальними закладами, підтримки та виховання молодих науковців.

Леонід Михайлович — добрий і чуйний сім'янин, люблячий і турботливий батько та дідуся.

Своє 60-річчя член-кореспондент НАН України Леонід Михайлович Степанюк зустрічає в розквіті творчих сил і енергії, сповнений нових наукових ідей і планів.

Колектив Інституту, учні, друзі, колеги, редакція та редакція "Мінералогічного журналу" щиро вітають Леоніда Михайловича з ювілеєм, зичать йому міцного здоров'я та творчої наснаги в його важливій для України роботі.

Прийміть з нагоди Ювілею
Наш найсердечніший привіт!
Хай Вам із Вашою сім'єю
Лиш радості дарує світ.
Нехай душа ніколи не старіє,
На білій скатертині будуть хліб і сіль.
Своім теплом хай сонечко зігріє
І щиро привітання линуть звідусіль!

О.М. Пономаренко, В.О. Сьомка, Т.І. Довбуш

Надійшла 01.10.2015